

سۇئال

ھەدىستە دېيىلگەن سېرىق كىيىمدىن بولغان مەقسەت نېمە؟ يېشىل رەڭ ياكى ناۋاترەڭ كىيىمنى كىيسە توغرا بولامدۇ؟ ياكى ئۇنى كىيىشنى چەكلەيدىغان دەلىل بارمۇ؟. بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل مەدھىيىلەر ئالەملەرنىڭ رەببى بولغان ئاللاھقا خاستۇر، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئائىلە تاۋابىئاتلىرىغا، ساھابىلىرىغا ۋە قىيامەتكىچە ئۇلارغا ئەگەشكەن كىشىلەرگە ئاللاھنىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

بىرىنچى: كىيىمدىكى ئەسلى ھۆكۈم دۇرۇسلىقتۇر. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ تەرجىمىسى: «ئاللاھ يەر زېمىندىكى ھەممە نەرسىنى سىلەرنىڭ (پايدىلىنىشىڭلار) ئۈچۈن ياراتتى، ئاندىن ئاسماننى يارىتىشقا يۈزلىنىپ، ئۇنى قۇسۇرسىز يەتتە ئاسمان قىلىپ تاماملىدى. ئاللاھ ھەر نەرسىنى بىلگۈچىدۇر.» [سۈرە بەقەرە 29-ئايەت].

ئاللاھ تائالا بىزگە مەرھەمەت قىلىپ بىزگە كىيىدىغان نەرسىلەرنى قىلدى، ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُم لِبَاسًا يُؤَارِي سَوْآتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ تەرجىمىسى: «ئى ئادەم بالىلىرى! سىلەرگە بىز ھەقىقەتەن ئەۋرىتىشكەن ئىپادىلەرنى ياپىدىغان لىباسنى ۋە زىننەتلىنىدىغان لىباسنى چۈشۈردۇق، تەقۋادارلىق لىباسى ئەڭ ياخشىدۇر، ئەنە شۇلار (يەنى ئىنسان بالىلىرىغا سەتىرى ئەۋرەت ئۈچۈن لىباس ياراتماق) ئۇلارنىڭ ئىبرەت ئېلىشى ئۈچۈن ئاللاھنىڭ (بەندىلىرىگە بولغان پەزىلى - مەرھەمەتنى كۆرسىتىدىغان) ئالامەتلىرىدىندۇر» [سۈرە ئەئراف 26-ئايەت].

كىمكى كىيىملەردىكى مەلۇم بىر رەڭنى ھارام دەپ قارايدىكەن بۇنىڭغا ئوچۇق دەلىل كەلتۈرۈشى تەلەپ قىلىنىدۇ.

ئىككىنچى: ئالىملار ئەزلەرنىڭ ئۈچ تۈرلۈك رەڭدىكى كىيىملەرنى كىيىشى توغرىسىدا ئوخشىمىغان قاراشتا بولدى:

1-باشقا ھېچ قانداق رەڭ ئارىلاشمىغان تۇم قېزىل رەڭلىك كىيىم. ئەمما باشقا رەڭ ئارىلاشقان قېزىل كىيىمنى كىيسە توغرا بولىدىغانلىقىغا ئالىملار ئىتتىپاققا كەلگەن. بۇنىڭ تەپسىلاتى ئىلگىرى 8341-نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىدا بايان قىلىندى.

2-سېرىق رەڭدە بويالغان كىيىم. ئەمما سېرىقتىن باشقا قېزىل رەڭ بىلەن بويالغان كىيىمنىڭ ھۆكۈمى ئىلگىرىكى مەسىلىدە بايان قىلىندى.

3-زەپە رەڭگى بىلەن بويالغان كىيىم زەپە رەڭگىدىن باشقا سېرىق رەڭ بىلەن بويالغان كىيىمنى كىيىشنىڭ دۇرۇس ئىكەنلىكىگە ئالىملار ئىتتىپاققا كەلدى.

تۇم سېرىق رەڭدىكى كىيىملەرنى كىيىشنىڭ ھۆكۈمى توغرىسىدا ئالىملارنىڭ ئۈچ تۈرلۈك قارىشى بار:

بىرىنچى قاراش: ھارام، ئۇ زاھىرى مەزھىبىنىڭ ۋە ئىبنى قەيىمنىڭ قارىشىدۇر. ئۇلارنىڭ دەلىلى: ئابدۇللاھ بىن ئەمىر بىن ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: «پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مېنىڭ ئۈستۈمدە ئىككى دانە سېرىق كىيىمنى كۆرۈپ: «بۇ كاپىرلار كىيىدىغان كىيىملەردىن، سەن كەيمىگىن دەدى». ئىمام مۇسلىم رىۋايىتى 2077- ھەدىس].

يەنە بىر رىۋايەتتە: «ئاناڭ سېنى بۇ رەڭدىكى كىيىمنى كىيىشكە بۇيرىدىمۇ؟!» دېگەن ئېدى، مەن: يۇيۇنتەيمۇ؟ دېدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بەلكى ئۇنى كۆيدۈرۈۋەتكىن دەدى».

ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان ھەدىستە، «پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سېرىق رەڭلىك كىيىم كىيىشتىن چەكلىگەن». [مۇسلىم رىۋايىتى 2078-ھەدىس].

ئىككىنچى قاراش: مەكرۇھ: بۇ ھەنەبى، مالىكى ۋە ھەنەبەلى مەزھىبىدىكى ئاساسلىق قاراشتۇر، ئۇلار مۇنداق دەيدۇ: ئىلگىرى بايان قىلىنغان چەكلىمىلەر مەكرۇھلۇققا قارىتىلىدۇ، بۇ توغرىدا بەر ئىبنى ئازىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: «مەن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنى بىر تو قېزىل كىيىم كىيگەن ھالىتىدە كۆردۈم.» [بۇخارى رىۋايىتى 3551-ھەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى 2337-ھەدىس].

ئۈچىنچى قاراش: بۇ شاپىئىي مەزھىبىنىڭ قارىشىدۇر. "ئەلمەجمۇ" 4-توم 450-بەت، "ئەلمۇغنى" 2-توم 299-بەت، "ئەلمۇھەللا" 4-توم 69-بەت، "تەھزىب سۈنەن ئەبۇ داۋۇد" 11-توم 117-بەت، "ھاشىيەتى ئىبنى ئابدىن" 5-توم 228-بەت.

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا بىلگۈچىدۇر. كۈچلۈك دەپ قارالغان قاراش "ھارام" دېگەن قاراشتۇر. ئۇنداق بولمىشى "چەكلىمىدىكى ئەسلى قائىدە" ھاراملىقتۇر. ئەمما پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ قېزىل رەڭلىك كىيىم كىيىشى، بۇنىڭدا ھاراملىق سېرىق رەڭنىڭ سەۋەبىدىن بولغانلىقى مەقسەت قىلىنمايدۇ. بەلكى سېرىق بىلەن ئەمەس قېزىل رەڭ بىلەن بويالغانلىقى ئۈچۈندۇر. ["ھەدىس كۆرسەتمىلىرى" 4-توم 179-بەت].

ئەمما زەپەرەڭ كىيىملەر توغرىسىدا ئالىملارنىڭ ئۈچ تۈرلۈك قارىشى بار، بۇنىڭ ئەڭ سەھىھ بولغىنى ئىمام شاپىئىنىڭ قارىشى ۋە ئىمام ئەھمەدتىن بولغان بىر رىۋايەت بولۇپ، ئەر كىشىگە زەپەرەڭ كىيىم كىيىش ھارام دېيىلگەن، بۇنىڭ دەلىلى: ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان ھەدىستە، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: «ئەرلەرنىڭ زەپەرەڭ كىيىملەر كىيىشىنى چەكلىگەن». [بۇخارى رىۋايىتى 5846-ھەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى 2101-ھەدىس].

شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "توغرا قاراش: ئەر كىشىگە سېرىق كىيىم كىيىش ھارام بولىدۇ، زەپىرەك كىيىمۇ شۇنىڭغا ئوخشاشتۇر". "شەرھىل مۇمتى" 2-توم 218-بەت. "ئەتتە مەھىد" 2-توم 180-بەت. "ئەلئىنساپ" 1-توم 481-بەت. "ئەلمۇھەللار" 4-توم 76-بەت. "ئەلمەجمۇ" 4-توم 449-بەت. "ھاشىيەتى ئىبنى ئابدىيىن" 5-توم 228-بەت. "ئەلمۇغنى" 4-توم 299-بەتكە قارالسۇن.

ئۈچىنچى: كىيىملەردىكى يۇقىرىدا بايان قىلىنغان رەڭلەردىن باشقىسىنى كىيىش توغرىسىدا ئالىملارنىڭ ئارىسىدا ئىختىلاپ يوق، بەلكى بۇنىڭ دۇرۇس ئىكەنلىكىگە ھەممەيلەن ئىتتىپاققا كەلگەندۇر. بۇنىڭ جۈملىسىدىن: پىقھى ئېنىسكۇپىدىيەسى.

ئىمام نەۋەۋىي "ئەل مەجمۇ" 4-توم 337-بەتتە مۇنداق دەيدۇ: "ئاق، قىزىل، سېرىق، يېشىل، يوللۇق ۋە ئۇنىڭدىن باشقا رەڭلىك كىيىملەرنى كىيىش دۇرۇس بولىدۇ، بۇنىڭدا ئالىملار ئارىسىدا ئىختىلاپمۇ يوق ۋە كىراھىيەتمۇ يوق".

"پىقھى ئېنىسكۇپىدىيەسى" 6-توم 132-136-بەتتە مۇنداق كەلگەن: "پىقھى ئالىملىرى كىيىملەردىكى ئاق رەڭلىك كىيىم كىيىشنىڭ ياخشى-مۇستەھەپ ئىكەنلىكىگە ئىتتىپاققا كەلگەن... يەنە ساپ سېرىق بولمىغان ۋە زەپىرەك بولمىغان سېرىق كىيىملەرنى كىيىشنىڭ دۇرۇس ئىكەنلىكىگە ئىتتىپاققا كەلگەن.

ئايال ئۈچۈن يات ئەرلەرگە ئېچىلىپ قالمايدىغان بولسا ھەر قانداق رەڭدىكى كىيىملەرنى كىيسە بولىدۇ، ساپ سېرىق ۋە زەپىرەك كىيىملەرنى كىيىش توغرىسىدا سۆزلىگەنلەر بۇنىڭ پەقەت ئەرلەرگە خاس ئىكەنلىكىنى بىلدۈرگەن.

ئىبنى ئابدۇلئەزىز "ئەتتە مەھىد" 16-توم 123-بەتتە مۇنداق دەيدۇ: "ئالىملار ئاياللارنىڭ تۇم سېرىق، تۇم قىزىل، ئاچ قىزىل ۋە قىزىلدا بويالغان كىيىملەرنى كىيىشنىڭ دۇرۇس ئىكەنلىكىگە ھېچ ئىختىلاپ قىلمىدى".

سۆزنىڭ خۇلاسسىسى: ئۆسۈملۈك رەڭگى ۋە ناۋات رەڭ كىيىملەرنى كىيىشمۇ دۇرۇس بولىدۇ، ئۇنىڭ ھاراملىقى توغرىسىدا دەلىل كەلمىگەن، لېكىن ئۇنىڭ رەڭگى ساپ سېرىق ياكى زەپىرەك بىلەن بويالغانلىقى سەۋەبىدىن بولسا، ئۇ ۋاقىتتا ئۇ رەڭنى ئەرلەرنىڭ كىيىشى ھارام بولىدۇ، بۇ ئالىملارنىڭ كۈچلۈك قارشىدۇر.

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.